

ORTADOğU GÜNDEMİ

27 Temmuz-2 Ağustos 2020

2020

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye:

BM Güvenlik Konseyi (BMGK) 29 Temmuz'da Suriye'deki insani sorun için toplandı. Güvenlik Konseyine hitaben bir konuşma yapan BM'nin insani yardımdan sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı Mark Lowcock, 11 Temmuz'da alınan karar çerçevesinde Türkiye'den Suriye'ye gönderilen insani yardım konusunda bazı operasyonel zorluklar yaşadıklarını kaydetti. Suriye'nin içinde bulunduğu iç savaş koşulları dışında koronavirüs salgınıyla da mücadele etmek zorunda kaldığı, ülkenin salgın hastalıkla ilgili verdiği rakamların gerçek dışı ve teyide muhtaç olduğu belirtilerek vaka sayısının verilen resmî rakamların aksine çok daha yüksek olduğu belirtildi. Suriye'nin döviz kurundaki dalgalanmalar ve yüksek enflasyonla mücadele ettiğini kaydeden Lowcock, "Suriye ekonomisi, yaklaşık on yıldır devam eden çatışmalar yüzünden harap olmuş bir durumda. Ülkenin ekonomisi aşırı kırılganlık dönemine girdi. Bu yıl %7'den fazla bir oranda daralma bekleniyor. Geçen yıl %42 olan işsizlik oranı bu yıl %50'ye ulaştı. Suriye'de gıda fiyatları Haziran 2019'a göre %240 daha yükseldi" dedi.¹

Çin'in BM Daimî Temsilcisi Zhang Jun, ABD'nin Suriye'ye yönelik tek taraflı yaptırımları derhal kaldırma çağrısında bulundu. Suriye'deki insani sorun için toplanan BMGK'de konuşan Zhang Jun, son günlerde ABD'nin Suriye'ye sınır ötesi yardım mekanizmasıyla ilgili karar tasarıları ve tasarı değişiklikleri karşısında 6 kez ret oyu kullandığını ve makul çözüm yollarını engellediğini hatırlattı.²

• Suriye Rejimi:

ABD, Sezar Yasası kapsamında Beşar Esad'ın 2001 doğumlu oğlu Hafez Esad ile birlikte 13 kişi ve kuruma yeni yaptırımlar uygulayacaklarını açıkladı. Bu yaptırımlarla birlikte Hafez Esad, ABD'ye seyahat edemeyecek ve bu ülkede mal varlığı bulunduramayacak. Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada Beşar Esad'ın Suriye halkına karşı yürüttüğü savaş kaynaklarını kısıtlamak için politik ve ekonomik baskının yaptırımlar aracılığıyla devam edeceği aktarıldı.³

Beşar Esad'ın kuzeni Rami Mahluf sosyal medya üzerinden yaptığı açıklamada rejimin kendisine ait olan Cham Holding'i ele geçirmeye çalıştığını ve bazı paravan şirketleri yaptırımlardan kaçınmak için kullandığını dile getirdi.⁴

Suriye rejimi, Ayasofya'nın müze statüsünden camiye çevrilmesinin ardından buna mukabil olarak Hama'nın merkezine Ayasofya'nın bir kopyasının yapılacağını açıkladı. Karara, Hama'daki Ortodoks Kilisesi rahibi Nicola Baalbaki'den destek geldi. Proje, Rusya tarafından finanse edilecek.⁵

• Fırat'ın Doğusu:

ABD öncülüğündeki Uluslararası Koalisyon Sözcüsü Myles Caggins, 29 Temmuz'da Suriye'nin kuzeydoğusunda Rimeylan kasabasındaki üste bir basın toplantısı düzenledi. Caggins toplantıda, SDG'nin kontrolünde yer alan bölgelerdeki yerel konseylere destek ve yardım sağlama taahhüdünde bulundu. Çok sayıda şirketin Fırat'ın doğusundaki ABD askerî üslerine hizmet sunmak için Koalisyona çağrıda bulunduğu dikkat çekerken milyonlarca doların, özellikle de Haseke ve Deyrizor şehirlerinde proje ve hizmetleri destekleyerek bölge sakinlerine fayda sağlayan bu eylemlerin uygulanması için harcandığını belirtti.⁶

SDG, merkezi Birleşik Arap Emirlikleri'nde olan ABD'li petrol şirketi Crescent Petroleum ile anlaşma imzaladı. Bu kapsamda ABD'li Senatör Lindsay Graham'ın, Mazlum Kobani ile görüştüğü ve anlaşmanın detaylarını konuştuğu bildirildi. ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, ortaklıktan memnun olduğunu söyleyerek "Anlaşma biraz zaman aldı ancak şimdi uygulamadayız" ifadesini kullandı. Ayrıca ABD'li şirketin, bölgede faaliyet gösterebilmek için ABD Hazine Departmanı'na bağlı Dış Varlıklar Kontrol Ofisi'nden de lisans aldığı iddia edildi.⁷

Mili Savunma Bakanlığı, Rasulayn ilçe merkezindeki sebze pazarında bomba yüklü bir motosikletin patlaması sonucunda en az 8 sivilin hayatını kaybettiğini, 17 sivilin ise yaralandığını açıkladı.⁸ Kurban Bayramı arifesinde de Rasulayn ilçesine bağlı Tel Halaf köyünde patlama meydana geldi. Bomba yüklü araçla düzenlenen terör saldırısında en az 5 kişi öldü, 12 sivil yaşamını yitirdi.⁹ Yerel güvenlik güçleri, her iki saldırının arkasında da YPG'nin olma olasılığı üzerinde duruyor.

Yerel kaynaklardan edinilen bilgiye göre onlarca ABD ve Fransız askeri, bu ay içerisinde Suriye'nin Haseke ve Deyrizor illerinde 200 YPG/PKK'lı teröriste 3 kez eğitim verdi. Teorik ve uygulamalı eğitimlerin ilk ikisi ay başında Haseke'nin Abdülaziz Dağı'nda yapılırken sonuncusu ise 24 Temmuz'da Deyrizor'daki Ömer petrol sahasında gerçekleşti. Toplam 9 gün süren eğitimlerde, insansız hava araçlarının (İHA) belirlediği mevkileri karadan ele geçirme, topçu atışı, havadan indirme ve üslere saldırıları engelleme yöntemleri teröristlere uygulamalı olarak anlatıldı.¹⁰

• İdlib:

Mısır'ın Esad rejimi için savaşmak üzere Suriye'ye yaklaşık 150 asker gönderdiği, askerlerin İran Devrim Muhafızları Ordusu ile diğer İran destekli terörist grupların koordinasyonunda İdlib'in güneyi ve Batı Halep kırsalına yerleştiği öğrenildi.¹¹

Suriye'nin kuzeyinde tespit edilen koronavirüs vaka sayısı 31'e yükseldi bu vakaların 17'sinin İdlib bölgesinde olduğu aktarıldı.¹²

Suriye rejimine ait güçler İdlib'in güney bölgelerindeki yerleşim yerlerini roket saldırıları ile hedef aldı. Suriye rejimi daha önce de ateşkesi çeşitli saldırılar ile bozmuştu.¹³

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset:

Başbakan Mustafa el-Kazımi, hükûmet programında vaat edilen erken seçimlerin 6 Haziran 2021'de düzenleneceğini açıkladı.¹⁴ Erken seçimlerin düzenlenebilmesi için ilgili taraflara çağırıda bulunan Kazımi, yeni seçim kanununun da bir an önce tamamlanarak parlamento onayından geçmesi gerektiğini ifade etti. Karara ilişkin BM Irak Yardım Misyonu Başkanı ve BM Genel Sekreterliği Irak Özel Temsilcisi Jeanine Hennis-Plasschaert da yayınladığı yazılı açıklamada erken seçim çağrısını memnuniyetle karşıladıklarını belirterek Irak'ta özgür ve şeffaf bir seçim ortamı oluşturulması için BM'nin gereken desteği sunmaya hazır olduğunu vurguladı.

Başbakan Kazımi'nin erken seçim kararına ilişkin Irak Yüksek Seçim Komiserliğinden yapılan yazılı açıklamada, Yüksek Seçim Komiserliğinin 6 Haziran 2021'deki seçimler için hazır olduğu ifade edildi.¹⁵

Başbakan Kazımi'nin erken seçim duyurusunun ardından, Irak Parlamentosu Başkanı Muhammed Halbusi sosyal medya hesabından bir açıklama yayınlarak vatandaşların hizmet, altyapı yetersizliği ve geçim sıkıntısı yüzünden gösterilere başladığını hatırlattı. "Irak ve yitirilen evlatları adına" erken seçim çağrısında bulunan Halbusi, parlamentonun acil toplanacağını ve siyasi partilerin katılımıyla erken seçim için uzlaşma yoluna gidileceğini ifade etti.¹⁶

Başbakan Kazımi, başkent Bağdat başta olmak üzere çeşitli vilayetlerde ülkedeki elektrik kesintilerini protesto etmek için meydanları dolduran göstericilere ithafen yaptığı konuşmasında, Tahrir Meydanı'ndaki göstericilere yönelik şiddet olaylarının soruşturulması için güvenlik güçlerine 72 saat süre verdiğini açıkladı. Başbakanlık Medya Ofisi'nden yapılan yazılı açıklamada Başbakan Kazımi'nin Terörle Mücadele Kurumu Başkanı General Abdulvahap Saadi ve Ulusal İstihbarat Kurumu Başkanı Abdulgani Esemi ile bir görüşme gerçekleştirdiği, bu görüşmede Başbakan Kazımi'nin protestoculara karşı güvenlik güçlerinin şiddet kullanımından uzak durmasına ve göstericilerin taleplerinin karşılanmasına yönelik talimat verdiği belirtildi.¹⁷

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile Irak Başbakanı Mustafa Kazımî'nin bir telefon görüşmesi gerçekleştirerek iki liderin karşılıklı Kurban Bayramı tebriğinde bulunduğu kaydedildi.¹⁸

• Güvenlik:

Irak Savunma Bakanlığına bağlı Güvenlik Medya Ağı, Salahaddin vilayetindeki Şehit Macit Temimi Askerî Üssü'nde iki ayrı patlama yaşandığını duyurdu.¹⁹ Medya Ağı tarafından yapılan açıklamada patlamanın kaynağı hakkında bilgi verilmezken Bağdat'ın kuzeyinde ABD askerlerini barındıran Tacî Askerî Üssü'ne de üç füzeyle saldırı düzenlendiği bildirildi. Tacî Üssü'ne düzenlenen saldırıda Irak Hava Kuvvetlerine ait bir uçağın ağır hasar aldığı açıklanırken füzelerden birinin ise silah ve mühimmat deposuna isabet ettiği öğrenildi.

Anbar vilayetinin batısında Irak ordusuna mensup iki kıdemli subayın terör örgütü İŞİD saldırısında hayatını kaybetmesinin ardından Irak ordusu, Haşdi Şabi ve sınır güçlerine bağlı askerî takviye birliklerinin Suriye sınırına yönlendirildiği öğrenildi.²⁰

Hizbullah Tuğayları Güvenlik İşleri Sorumlusu Ebu Ali el-Askerî, sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşımda, Kasım Süleymani ve Ebu Mehdi Mühendis'in öldürüldüğu ABD saldırısında Başbakan Kazımî'nin parmağı olduğu iddiasını tekrar gündeme getirerek Kazımî'den en alt mevkide bulunanlara kadar saldırıda parmağı olan herkesin cezalandırılacağını vurguladı.²¹

Irak Dışişleri Bakanlığı, Irak Belçika Büyükelçisi Sadık Rukabî'nin Brüksel'de NATO Genel Sekreteri'nin Operasyonlardan Sorumlu Yardımcısı John Manza ile bir araya geldiğini açıkladı.²² Görüşmede Irak ile NATO arasındaki ilişkiler masaya yatırılırken NATO yetkililerinin Ağustos ayında Iraklı yetkililerle kapsamlı bir toplantı gerçekleştireceği öğrenildi.

• Sağlık ve Sosyal Hayat:

Başbakan Kazımî'nin danışmanlığını yapan Hişam Davud, geçtiğimiz yılın ekim ayından beri devam eden ülke çapındaki hükûmet karşıtı gösterilerde 560 kişinin hayatını kaybettiğini açıkladı.²³ Öte yandan geçtiğimiz hafta ülkedeki elektrik kesintileri neticesinde başkent Bağdat ve çeşitli güney vilayetlerde protestoların patlak verdiği not edildi. Bağdat'ın en büyük meydanı Tahrir'de güvenlik güçlerinin göstericileri dağıtmak için gerçekleştirdiği müdahalede iki göstericinin hayatını kaybettiği ifade edildi.²⁴ Olaya ilişkin Irak Silahlı Kuvvetler Sözcüsü Yahya Resul sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı açıklamada, güvenlik güçlerinin protestoculara karşı güç kullanmaması için talimat verdiklerini belirtirken Başbakan Kazımî ise güvenlik güçlerinin protestoculara karşı bir kursun bile kullanmamak üzere talimatlandırıldığını açıkladı.²⁵

Sağlık ve Çevre Bakanlığından duyurulan son verilerin ışığında Irak'ta yeni tip koronavirüs vaka sayısının toplamda 129.151'e, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısının ise 4.868'e yükseldiği kaydedildi.²⁶

Irak Sivil Havacılık Kurumu, Türkiye Sağlık Bakanlığının talebi üzerine 1 Eylül 2020 tarihine kadar iki ülke arasında sivil uçuşların düzenlenmeyeceğini bildirdi.²⁷

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset:

Irak Başbakanı Mustafa Kazımî'nin 6 Haziran 2021'de erken seçimlerin yapılacağını bildirmesinin ardından Türkmen siyasilerden konuya dair açıklamalar yapıldı. Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihi yaptığı açıklamada, hükûmet ile parlamento arasında koordineli bir çalışma yürütüldüğü takdirde Irak'ta erken seçimlerin yapılabileceğini belirtti. Salihi ayrıca Irak parlamentosundaki siyasi grupları, erken seçimleri görüşmek üzere olağanüstü oturum düzenlemeye davet etti.²⁸

Türkmeneli Partisi Yürütme Kurulu Üyesi Timur Beyatlı ise Başbakan Kazımî'nin erken seçimlere yönelik aldığı kararı desteklediklerini bildirdi. Seçim Yasası tartışmalarına değinen Beyatlı, yasaya Kerkük için özel bir madde konulmasını talep ettiklerini ve bu yolla Türkmenlerin temsilinin adil bir şekilde sağlanmasını arzu ettiklerini belirtti. Bilhassa Kerkük'teki siyasi temsiliyet noktasındaki dağılımın etnik gruplar arasında %32 esasına göre yapılması gerektiğinin altını çizen Beyatlı, genel seçimlerde ise oyların elektronik sayımların yanı sıra mutlaka tüm sandıklarda sayımların elle de yapılması gerektiğini vurguladı. Bu kapsamda özellikle elektronik ve elle yapılan sayımların seçim sonrasında karşılaştırılması gerektiğini aktaran Beyatlı, karşılaştırmaların tutarsız çıkması durumunda, bunun seçimlerin şaibeli olabileceği anlamına geleceğini bildirdi.²⁹

ITC Yürütme Kurulu, Irak'taki son gelişmeleri değerlendirmek üzere bir toplantı gerçekleştirdi. ITC Başkanı Erşat Salihi'nin başkanlığında telekonferans yöntemiyle gerçekleştirilen toplantıda, özellikle gelecek yıl yapılması planlanan erken seçimler ve koronavirüsle mücadele konuları masaya yatırıldı. Yürütme Kurulu Üyeleri, erken seçimlere dair desteklerini bildirirken diğer yandan seçimlerden önce mutlaka seçmen kütüklerinin adil ve şeffaf bir şekilde incelenmesi gerektiğini vurguladı.³⁰

ITC Kerkük Milletvekilleri Erşat Salihi ve Ahmet Haydar, atamaları gerçekleşmediği için Kerkük'te protesto gösterisi düzenleyen mühendislerin taleplerini iletmek için Irak Petrol Bakanı İhsan Abdulcabbar ile bir görüşme gerçekleştirdiler. Salihi toplantıda, 2019'dan bu yana gösterilerini sürdüren mühendislerin sorunlarının acil şekilde çözülmesi gerektiğini vurguladı. Görüşmede ayrıca Kuzey Petrol Şirketi ile Kuzey Doğalgaz Şirketi'ne dair konular

da masaya yatırıldı. Konuya ilişkin bilhassa söz konusu şirketlerde yolsuzluk yapanların görevlerinden uzaklaştırılması gerektiğinin altı çizildi.³¹

• Güvenlik:

Kerkük Polis Müdür Ali Kemal, terör örgütü IŞİD'in Kerkük'teki hücre yapılanmasına yönelik olarak kentte bulunan beş ayrı adrese eş zamanlı operasyon düzenlendiğini açıkladı. Söz konusu operasyonlar neticesinde terör örgütü IŞİD mensubu 8 kişinin yakalandığını kaydeden Kemal, operasyonların düzenlendiği adreslerde yapılan aramalar sırasında çok sayıda silah, mühimmat ve sahte evrakın ele geçirildiğini ifade etti.³²

• Sağlık & Sosyal Hayat:

Türk Kızılay, Irak'ın Kerkük kentinde iç göçmenlerin bulunduğu Yahyava Kampı'nda 550 aileye kurban eti dağıttı.³³ Irak genelinde de kurban eti yardımıyla bulunan Kızılay, ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmak üzere 300 büyükbaş kurban kesiminin gerçekleştirildiğini bildirdi. Kurban kesim noktasında hazır bulunan Türkiye'nin Erbil Başkonsolosu Hakan Karaçay da Türkiye'nin herhangi bir etnik ve dinî fark gözetmeksizin herkese yardım eli uzatma geleneğini sürdürdüğünü vurguladı. Karaçay, "Bu geleneği en iyi sürdüren de Türk Kızılay'dır. Kızılay kendisine emanet edilen vekâletlerin yerine getirilmesi bağlamında bugün 300 büyükbaş hayvan kesimini gerçekleştiriyor" dedi.³⁴

Ayrıca Türkiye, koronavirüs ile mücadele kapsamında Irak'a 240 ton oksijen gönderdi. Gönderilen oksijen yardımı Kerkük Devlet Hastanesi'ne ulaşırken, hastanenin genel müdürü Dr. Muhammet Feridun yardımlardan ötürü Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Fatih Yıldız ile Irak Türkmen Cephesi Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihî'ye teşekkür etti.³⁵

Irak Sağlık Bakanlığı, Kerkük'te 3 Ağustos 2020 itibariyle koronavirüs sebebiyle 9 kişinin daha hayatını kaybettiğini açıkladı. Toplam vaka sayısının 4.919'a çıktığını belirten bakanlık, ölü sayısının ise 255'e ulaştığını bildirdi.³⁶

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan:

Hafta başında Suudi Arabistan Savunma Bakanı Yardımcısı Prens Halid bin Selman, başkent Riyad'da ABD Genelkurmay Başkanı Orgeneral Mark Milley ile görüştü.³⁷ Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan ise Kahire'ye bir ziyaret gerçekleştirerek Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi ile görüştü. Görüşmede Libya meselesi ele alındı ve Suudi Bakan, Mısır'ın konuya ilişkin tutumuna destek verdiğini ifade etti.³⁸ Bakan Ferhan ayrıca hafta

içinde Libya meselesini Tunus'u da ziyaret ederek Cumhurbaşkanı Kays Said ile görüşürken, yine Cezayirli mevkidaşı Sabri Bukadum ile görüşmek üzere Cezayir'e sürpriz bir ziyaret gerçekleştirdi.³⁹

Bu yıl gerçekleşen hac ibadetinde Suudi Arabistan hacı adaylarını elektronik bilekliklerle takip etme kararı aldı. Koronavirüs salgını nedeniyle önleyici tedbirler alındığından Suudi yetkililer hac sırasında Kabe'ye dokunmanın ve yaklaşmanın da yasak olduğunu duyurdu.⁴⁰ Bilindiği üzere, Suudi Arabistan salgın dolayısıyla hac ibadetine ilişkin olarak, yurt dışından hacı adaylarının bu yıl ülkeye kabul edilmeyeceğini; yurt içindeki adayların ise sınırlı olarak kabul edileceğini açıklamıştı.

İran'ın eski Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinejad, Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman'a bir mektup gönderdi ve Yemen'deki savaşı sona erdirmeye girişimi için fikirler sundu. Ahmedinejad'ın Veliht Prens Muhammed bin Selman'a hitaben yazdığı mektubun amacının Yemen'deki krizi sona erdirmek suretiyle barış ve dostluk getirmek, ayrıca adaletle ilgili uluslararası güvene dayalı kişilikleri içeren bir komitenin kurulması yönünde olduğunu ifade edildi.⁴¹

Suudi Arabistan'ın bütçesi, koronavirüsün etkisiyle ana gelir kaynağı olan petrol fiyatlarında yaşanan düşüşün gölgesinde ilk yarı yılda 38,2 milyar dolar (143,3 milyar riyal) açık verdi. Suudi Arabistan Maliye Bakanlığının yazılı açıklamalara göre yılın ilk yarısında bütçe geliri geçen yıla kıyasla %36'lık düşüş yaşayarak 86,9 milyar dolara geriledi. Ülke bütçesinin ana kaynağını oluşturan petrol geliri ise küresel ham petrol fiyatlarında yaşanan düşüşle %35 gerileyerek 59,9 milyar dolar olurken, koronavirüs tedbirleri nedeniyle petrol dışı gelirler de %37 azalarak 27,1 milyar dolarda kaldı.⁴²

Son olarak, Veliht Prens Selman'ın başkanlığını yaptığı Kamu Yatırım Fonu'nun İngiltere Premier Lig ekiplerinden Newcastle United'ı satın alma teklifinden geri çekildiği bildirildi. Geçtiğimiz nisan ayında, Veliht Prens'in Newcastle United'ı 375 milyon dolar karşılığında almasına ilişkin görüşmelerin sağlandığı gündeme gelmiş ancak bu durum insan hakları grupları ve Katar merkezli spor yayıncısı beIN Sports tarafından tepkiyle karşılanmıştı.⁴³

• Birleşik Arap Emirlikleri:

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Başbakanı ve Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid el-Maktum, Arap dünyasının "Baraka" (Barakah) adı verilen ilk nükleer enerji santralının faaliyete başladığını duyurdu. 24 milyar dolara mal olan santralin hizmete başlaması 2017 yılı olarak planlanmışsa da güvenlik endişeleri nedeniyle açılışı ertelenmişti. Bu kapsamda işletilecek 4 nükleer reaktörün devreye girmesi ve ülkenin elektrik ihtiyacının %25'ini karşılanması hedefleniyor.⁴⁴

Hafta içinde Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar, gündeme ilişkin el-Cezire'nin Arapça kanalına röportaj verdi. Bakan Akar'ın "BAE, zarar vermek amacıyla Türkiye karşıtı terör örgütlerini destekliyor. BAE küçüklüğünü ve etkisini göz önünde bulundurarak bunu yapmamalı. Doğru yer ve zamanda hesabını soracağız" ifadeleri karşısında BAE'nin Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Enver Gargaş'tan yanıt geldi. Twitter hesabından açıklama yapan Gargaş, Akar'ın ifadelerini "diplomasinde yeni bir düşünüş" olarak nitelendirirken, Türkiye'nin Arap ülkelerinin iç işlerine karışmayı bırakması gerektiğini söyledi. Gargaş, Ankara'yı "sömürgeci" olmakla suçlayarak, "İlişkiler tehditlerle yönetilmez ve bu günlerde sömürgeci hayallere yer yoktur" ifadelerini kullandı.⁴⁵

BAE medyası tarafından, Ürdün'de Müslüman Kardeşler Teşkilatı ile bağlantılı olduğunu düşündüğü Öğretmenler Sendikasının çalışmalarının durdurulması ve merkezinin 2 yıl süre ile kapatılmasına ilişkin karar sevinçle karşılandı. BAE medyası ve BAE'ye yakın basında yer alan haberlerde, Ürdün'ün İhvan'ı bitirmek için harekete geçtiği ve Öğretmenler Sendikası Başkan Vekili Nasır Nevasıra'nın da İhvan ile bağlantısı olduğu için sendika çalışmalarının durdurulduğu yönünde ifadeler kullanıldı.⁴⁶

Son olarak, Tunus'ta Nahda Hareketi'nin Yetkilisi Nureddin el-Buheyri BAE tarafından Meclis Başkanı Raşid el-Gannuşî'nin görevden alınması için milletvekillerine para dağıtıldığını ileri sürdü. El-Buheyri, BAE'nin ülkedeki siyasi yapıyı bozmak ve siyasi bir boşluk oluşturmak suretiyle Tunus'ta yeni hükûmetin kurulmasını engellemeye çalıştığını dile getirdi.⁴⁷ Arap Baharı sonrası Tunusluların beğenisini kazanan Nahda Hareketi Lideri el-Gannuşî, 2019 yılında Meclis Başkanlığına seçilmişti.

• Katar:

Katar Olimpiyat Komitesi (QOC) tarafından yapılan bir açıklamada, 2032 başta olmak üzere gelecek yıllarda düzenlenecek oyunlardan birine ev sahipliği yapmak istediklerine dair Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne (IOC) resmî olarak başvuru yapıldığı belirtildi.⁴⁸ Katar, 2022 FIFA Dünya Kupası'na da ev sahipliği yapacak. Ayrıca Katar yönetimi, Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ), korsan maç yayını yapan "beoutQ" platformuna ilişkin raporunun Suudi Arabistan tarafından istinafa götürülmesini eleştirdi.⁴⁹ Katar'ın talebi üzerine DTÖ tarafından "beoutQ" platformu incelenmiş ve Katar haklı bulunarak bahsi geçen platformun arkasında olan Suudi Arabistan'ın uluslararası hukuku ihlal ettiği bildirilmişti.

Hafta içinde, Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed el-Sani ABD Genelkurmay Başkanı Orgeneral Mark Milley'i kabul etti. Başkent Doha'da gerçekleşen kabulde iki ülke arasındaki stratejik ve savunma iş birliği, bölgesel gelişmeler ve bölgenin istikrarı için harcanan ortak çabalar ele alındı.⁵⁰

Katar Emirlik Divanından yapılan yazılı açıklamaya göre, Umman Sultanı Heysem bin Tarık ile Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed el-Sani arasında bir telefon görüşmesi gerçekleşti. Liderler tarafından iki ülke arasındaki ilişkileri güçlendirme beklentilerinin yanı sıra bölgesel ve küresel gelişmeler ele alındı.⁵¹

Son olarak, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed el-Sani ile telefon görüşmesi gerçekleştirdi. İki lider görüşmede, karşılıklı olarak Kurban Bayramı tebriğinde bulundu.⁵²

• Kuveyt:

1 Ağustos itibarıyla ticari uçuşların tekrar devam etmesi beklenirken koronavirüs sebebiyle 31 ülke ile Kuveyt arasındaki ticari uçuşlara tekrar yasak getirildi.⁵³ Son 14 günü Bangladeş, Nepal, Filipinler, Hindistan, İran, Sri Lanka ve Pakistan'da geçirenlerin de Kuveyt'e alınmamasına dair bir düzenleme getirildi.⁵⁴

Sosyal medyada Kuveyt bayrağının yakılmasına ilişkin videolar dolanması üzerine Mısır, Kuveyt'le güçlü ilişkilere dair vurgularda bulundu ve bu durumu kınadığını belirtti.⁵⁵ Kahire Kuveyt Büyükelçiliği tarafından yapılan açıklamada Kuveyt bayrağını yakma söyleminde bulunulmasının kınandığı, bunun Kuveyt'in ulusal kimliğine saygısızlık olduğu belirtildi. Mısırlı yetkililerin gerekli adımları atarak sorumluların bulunması talep edildi.⁵⁶ Kuveyt hükûmeti, Suudi Arabistan'ın Yemen'de uygulamaya çalıştığı Riyad Anlaşmasına destek verdiklerini açıkladı.⁵⁷

Kuveyt hükûmeti, yabancı işçilerin ikametgâh izinlerinin çocuklarına aktarılamayacağına dair yeni bir yasa çıkardı. Bunun sebebi olarak ise demografik dengesizlik gösterildi. Kadın öğretmen, doktor ve sağlık çalışanlarının bu düzenlemeden muaf tutulacağı açıklandı. Bu kadınların çocukları için sponsor olarak hareket edebileceği belirtildi.⁵⁸ Pandemi başladığından beri 250 yabancı öğretmenin istifa ettiği ve yeni akademik yıl için 1.000 öğretmene ihtiyaç duyulduğu açıklandı. Gereklilikleri sağlayan öğretmenler arandığı ancak henüz net bir şeyin ortaya çıkmadığı belirtildi.⁵⁹

• Umman:

Umman'da yaşayan yabancı işçilerin oranı %40'ın altına düştü, beş yıl içerisinde en düşük seviye olduğu açıklandı. En yüksek oranın 2017 yılında %46 olduğu eklendi. Umman'da toplam nüfus 4.5 milyonken, yabancı işçilerin sayısının 1.8 milyon olduğu belirtildi.⁶⁰ 56.000'den fazla Hindistanlı işçinin uçuşların Mayıs ayında başlamasıyla beraber ülkeden ayrıldığı açıklandı. Özellikle pandemi sürecinde işlerini kaybeden insanlar bu yolu tercih etti.⁶¹

Umman Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Seyyid Badr bin Hamad al-Busaidi ve Türkiye Dışişleri Bakanı Yardımcısı Sedat Önal görüşme gerçekleştirdi. İkili ilişkilerden, ekonomik, ticari ve kültürel iş birliği hakkında konuşuldu. Bölgesel ve uluslararası meselelerinde konuşulduğu görüşmeye pek çok büyükelçi de eşlik etti.⁶²

• Bahreyn:

Suudi Arabistan'ın Yemen'deki taraflara sunmuş olduğu plan Bahreyn'de de yankı buldu. Bahreyn Dışişleri Bakanlığı bir açıklama yaparak Suudi Arabistan'ın bu girişimini övdü ve Suudi Arabistan'a destek verdiğini ifade etti.⁶³

Kral bin Isa el-Halife cezalarının bir kısmını çekmiş mahkûmlar için bir af çıkarttı. Af kanununun mahkûmların yeniden topluma entegre edilmesi açısından bir fırsat olduğuna vurgu yapıldı.⁶⁴ Öte yandan mart ayı içerisinde koronavirüs salgını sebebiyle askıya alınan yeni yabancı işçilere çalışma izni verilmesi sürecinin normalleşme adımları kapsamında 9 Ağustos'tan itibaren yeniden başlayacağı duyuruldu.⁶⁵ Koronavirüs salgınının Körfez ülkelerini etkilediği bir diğer konu da gıda güvenliği olmuştu. Gıda güvenliği Körfez ülkelerinin gündeminde uzun süredir bulunan bir sorundu ve salgın sürecinde bu durumun ciddiyeti daha da iyi anlaşıldı. Dolayısıyla bu kapsamda atılan adımlara da hız kazandırıldı. Bu çerçevede Bahreyn Ulusal Varlık Fonu gelecek yıl su içinde bitki yetiştirme tekniğiyle büyük çaplı bir projenin başlatılacağını duyurdu.⁶⁶

• Yemen:

Bu hafta Yemen'de Suudi Arabistan tarafından taraflara sunulan ve hükûmeti yeniden şekillendirmeyi amaçlayan bir plan önerisi sunuldu. Bu plana göre BAE destekli Güney Geçiş Konseyinin (GGK) de hükûmette kendisine yer bulması ön görülüyor. Sunulan teklife göre Yemen'de toplamda 24 bakanlık ülke içerisindeki güçler arasında dağıtılıyor. Kritik olan Dışişleri, İçişleri, Maliye ve Savunma Bakanlıkları mevcut Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur Hadi'nin kontrolünde olacakken, GGK'ye 4 bakanlık verilmesi ön görülüyor.⁶⁷ Bunun üzerine GGK tarafından bir açıklama yapılarak güney illerinde 3 ay önce ilan edilen "özerklik"ten vazgeçildiği duyuruldu.⁶⁸ Suudi Arabistan tarafından taraflara sunulan planın bir parçası ve daha önce Riyad Anlaşması çerçevesinde de üzerinde anlaşılan bir madde olarak Yemen Cumhurbaşkanı Hadi Aden vilayetine vali ve emniyet müdürü ataması yaptı. Valiliğe getirilen isim olan Ahmed Hamid Lemles'in bu göreve gelmeden önce GGK Genel Sekreterliği görevini üstlendiği bilgisi basına yansayanlar arasında yer aldı.⁶⁹ Yemen eski Ulaştırma Bakanı Saleh el-Jabwani ise bir açıklamada bulundu ve Cumhurbaşkanı Hadi'yi Aden'i ayrılıkçılara teslim etmekle suçladı. Bu atamayla birlikte GGK'nın daha önce yasa dışı olarak ilan etmiş olduğu özerklik ilanına bir meşruiyet kazandırıldığını ve bunun da BAE'nin Yemen üzerindeki gizli emellerini gerçekleştirmesine katkı sağladığını ifade etti.⁷⁰ BAE Hemen akabinde, planın bir başka maddesi olan yeni bir hükûmetin kurulması için Yemen Başbakanı Abdülmelik Said, Cumhurbaşkanı Hadi tarafından görevlendirildi.⁷¹

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır:

Mısır'ın Esad rejimi için savaşmak üzere Suriye'ye yaklaşık 150 asker gönderdiği bildirildi. Elleri hafif silahlar bulunan askerler, söz konusu bölgelerdeki cephe hatlarına yerleşti.⁷²

Mısır'da koronavirüs nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı 4.558'e yükseldi. Mısır Sağlık Bakanlığında yapılan yazılı açıklamaya göre virüs kaynaklı can kaybı 4.558'e, vaka sayısı da 91.583'e çıktı.⁷³

Etiyopya, Mısır ve Sudanlı bakanların katılımıyla, Afrika Birliği ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nin gözetiminde Rönesans Barajı'nın doldurulması ve işletilmesi için müzakereler yeniden başladı.⁷⁴

Mısır, Türkiye'yi sismik araştırmalar sırasında Mısır karasularına girmemesi hususunda uyardı. Mısır Dışişleri Bakanlığı pazar günü yaptığı açıklamada, Türkiye tarafından geçen ay yayınlanan sismik arama alanının, Mısır'ın münhasır ekonomik bölgesi ile çakıştığını iddia etmiş ve bunun Mısır'ın egemenlik haklarına bir ihlal ve saldırı teşkil ettiğini söyledi.⁷⁵

ABD'nin uyarılarına rağmen Mısır çok sayıda Rus savaş uçağı satın aldı. Rus medya organları, Su-35 savaş jetlerinin ilk partisinin Mısır'a ulaştığını duyurdu. Mısır Devlet Bilgi Servisi'ne göre, Mısır Hava Kuvvetleri 18 Mart 2019'da ilgili ekipman da dâhil olmak üzere Rus yapımı 24 Su-35 savaş uçağı satın almak için 2 milyar dolarlık bir anlaşma imzaladı. Anlaşmanın 2019'un sonlarında yürürlüğe girdiğini ve savaş uçaklarının 2020-2021'de teslim edileceğini bildirdi.⁷⁶

• Libya:

Libya Ordusu, Rus Ulyışın kargo uçaklarıyla ülkenin doğusundaki gayrimeşru silahlı güçlerin lideri Halife Hafter güçlerine yeni sevkiyatlar yapıldığını duyurdu. Suriye'den, Libya'nın ikinci büyük şehri ve Hafter güçlerinin merkezi durumundaki Bingazi'ye de Esad rejimine bağlı askerleri taşıyan iki uçuş yapıldığını aktardı.⁷⁷

Libya İsrail'in askerî ihracatı için yeni bir pazar hâline gelebileceğinden Hafter milislerine eğitim ve silah sağladığına dair iddialar bulunmaktadır. İsrail Hafter'e verdiği desteği güvenlik çıkarlarına ulaşmak için bir araç olarak görmektedir.⁷⁸

Hafter, Suudi Arabistan televizyon kanalı al-Arabiya TV'ye verdiği mülakatta; ABD'den Ulusal Mutabakat Hükûmetine silah gönderimini engellemesini istemiştir. Bununla beraber ABD'nin Türkiye ile müzakerelerini bitirmesi gerekliliğini vurgulamıştır. "Gelecek müzakerelerde Türkiye'nin olduğu bir masaya oturmayacağız. Paralı askerlerin ve milislerin UMH'nin

planladığı gibi herhangi bir devlet kurumuna katılmasını kesinlikle önleyeceğiz” açıklamalarında bulunmuştur.⁷⁹

Türkiye BAE'nin Libya'daki “kötü amaçlı” eylemlerini kınadı. Savunma Bakanımız Hulusi Akar Katar el-Cezire televizyon kanalı ile yaptığı röportajda, “Abu Dabi Suriye’de yaptıklarını, Libya’da da yapıyor. Bunların hepsi tarih tarafından kaydediliyor. Hesaplar doğru yerde ve zamanda sorulacaktır” ifadelerini kullanmıştır. Savunma Bakanlığının web sitesinde yayınlanan röportaja göre “Türkiye’ye karşı izlenen bu düşmanlığın nereden geldiğini Abu Dabi’ye sormak gerekiyor” açıklamalarına da yer verilmiştir.⁸⁰

Libya Ulusal Petrol Kurumu, ülkenin doğusundaki gayrimeşru silahlı güçlerin lideri Halife Hafter’e bağlı milislerin, bir petrol sahasında uçak yakıtına el koyduğunu açıkladı. Libya Ulusal Petrol Kurumundan yapılan yazılı açıklamada, petrol tesislerinin çatışma sahaslarına dönüştürülmemesi çağrısında bulunularak, işçilerin yaşamlarını ve ülkedeki petrol sahaslarının güvenliğini korumak için bu tesislerde bulunan yabancı paralı askerlerin çıkartılması gerektiği vurgulandı.⁸¹

• Tunus:

Tunus Meclis Başkanı Raşid el-Gannuşi, Meclis’te yeniden güvenoyu aldı. Gannuşi, Meclisteki güven oylamasının ardından düzenlediği basın toplantısında, ülkesinde demokrasinin yeni ve gelişmekte olduğunu, daha çok tecrübeye ihtiyacı bulunduğunu ifade etti. Gannuşi, güvensizlik oyu veren milletvekillerine ilişkin olarak “Parlamentoya karşı 97 milletvekiline göre değil, 217 vekile göre bir yaklaşım takınıyorum. Hepsi benim kardeşim, bu vatanın bir evladı” açıklamalarında bulundu.⁸²

Tunus Cumhurbaşkanı Kais Saied ve Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın cuma günü Kurban Bayramı vesilesiyle bir telefon görüşmesi yaptığını aktarıldı. İki cumhurbaşkanı, Tunus ve Türk halklarının daha fazla ilerleme ve refah dileklerini memnuniyetle karşıladılar.⁸³

Başbakan adayı Hichem Meşişi, Kartaca’daki Dar Dhiafa Sarayı’nda bir sonraki hükûmetin kurulması için istişarelerine devam etmektedir. Tunus Cumhurbaşkanlığından yapılan yazılı açıklamaya göre Meşişi, Kartaca Sarayı’nda Cumhurbaşkanı Kays Said’le bir araya geldi. Cumhurbaşkanı Said’e hükûmet kurma çalışmaları ve yaptığı görüşmeler hakkında bilgi veren Meşişi, “Tunusluların taleplerini karşılayacak ve yeni hükûmeti kurma sürecini hızlandıracak her türlü öneriye açığım” ifadelerini kullandı. Cumhurbaşkanı Kays Said, 26 Temmuz’da İçişleri Bakanı Hişam el-Meşişi’yi yeni hükûmeti kurmakla görevlendirmişti.⁸⁴

Libya Dışişleri Bakanlığından yapılan yazılı açıklamaya göre Dışişleri Bakanı Muhammed Tahir es-Siyale ile Tunus Dışişleri Bakan Vekili Selma en-Nefir telefonda görüştü. Görüşmede,

ülkesinin Libya hükûmetine destek vermeye devam ettiğini belirten Nefir, Tunus'un Libya'da istikrarı sağlayacak siyasi bir çözüm bulunmasını istediğini söyledi.⁸⁵

• Cezayir:

Geçtiğimiz haftalarda açıklanan Schengen Bölgesine seyahat edebilecek ülkeler arasında bulunan Cezayir bu listeden gerekli koşulların sağlanmaması ve pandemi artış hızının yüksek olması sebebiyle çıkarılmıştır.⁸⁶

Suudi Arabistan'ın Dışişleri Bakanı pazartesi günü geç saatlerde Cezayir'e sürpriz bir ziyaret gerçekleştirdi. Faysal bin Farhan, başkent Cezayir'deki bir toplantıdan sonra Cezayir mevkidaşı Sabri Boukadoum ile Twitter'a bir fotoğraf yüklemiştir. Ancak görüşülecek konularla ilgili olarak her iki taraftan da detaylı bir açıklama yapılmadı. Bu ziyaretin öncesinde Suudi diplomat Libya'daki gelişmekte olan durum hakkında konuşmak için Mısır'da bulunmaktaydı.⁸⁷

Cumhurbaşkanı Abdelmadjid Tebboune pazar günü, hükûmetin banka likiditesi problemi, devasa orman yangınları, elektrik ve su kaynaklarının kesilmesinden sonra bunları ülkeyi istikrarsızlaştırmak için planlanan eylemler olarak adlandırmış ve bunların araştırılması emrini verdi. Başbakan Abdelaziz Djerad da "Ülkede anlaşmazlık ve istikrarsızlık yaratmaya yönelik organize eylemler var" açıklamalarında bulundu.⁸⁸

Cezayir Dışişleri Bakanı Sabri Boukadoum ile Libya'lı mevkidaşı Mohamed Taher Siala ile Libya'daki krizi görüşmek üzere bir telefon görüşmesi yaptı. Libya Dışişleri Bakanlığı pazartesi günü yaptığı açıklamada, Siala ve Boukadoum'un siyasi sürecin geri dönüşü için koordinasyon mekanizmaları ve Cezayirlilerin rolünü görüştiklerini açıkladı. İstisnalarla ayrıca koronavirüsün yayılmasıyla mücadele gibi başka konulara da değinildi. Cezayir Dışişleri Bakanı, "Libya'nın toprak bütünlüğünü, geleceğini, barışını ve birliğini tehlikeye atabilecek herhangi bir pozisyon almak istemiyoruz" dedi.⁸⁹

• Fas:

Fas Sağlık Bakanlığı geçtiğimiz hafta artan vaka sayılarından kaynaklı olarak tüm sağlık personellerinin tatillerinin askıya alındığını ilan etmiştir. Avrupa bölgesine seyahat amaçlı giriş çıkışların serbest olduğu ülkede 25.500 vaka kaydedilmiş ve pandemiden kaynaklı olarak toplamda 382 kişi hayatını kaybetmiştir.⁹⁰

İspanya parlamentosunda bulunan aşırı sağcı VOX Partisi, Fas'ın askerî büyümesinin önüne geçilmesi için önlem alınması gerektiğini duyurmuştur. Parti, İspanya'nın da ordu alanında yeni teknolojiler geliştirmesi gerekliliğini savunarak bu harcamaların toplam GSYİH'de

%2'ye yükseltilmesini önermiştir. Fas ordusu son on yıl içerisinde savunma harcamalarını %50 oranında artırmış ve aktif personel sayısını 200.000'e çıkarmıştır.⁹¹

Fas Dışişleri Bakanı Nasır Bourita, Libya meselesinin çözümünün yalnızca Libyalılarca olması gerekliliğini bir kere daha yinelemiştir. Libya Yüksek Konseyi Başkanı el-Mışri ile yapılan görüşmenin ardından siyasi çözümün şu anda erişilebilir olduğunu, eğer Libyalılara şans verilirse, hızlı bir geçiş aşamasına ve Libyalıların kendileri tarafından seçilen meşru kurumlara doğru ilerleyebileceklerini ve Libya'nın geleceğini Libyalılar tarafından seçilebileceği vurgulanmıştır. Aynı zamanda Fas tarafı, Libya Devlet Yüksek Konseyi ile Hafter'in siyasi müttefiki Tobruk Temsilciler Meclisinin bir çözüm üzerinde uzlaşma potansiyeline sahip olduğunu dile getirmiştir. Fas, Libya meselesine kesin bir tarafsızlıkla yaklaşmaktadır.⁹²

Fas Kralı Muhammed VI, ABD Başkanı Donald Trump'tan Taht Günü'nde tebrik mesajı almıştır. Trump, Kralın hükümdarlığı altındaki ABD-Fas iş birliğinin güçlendiğini söylemiştir. "Majestelerinizin hükümdarlığı sırasında, Fas ve ABD iki ülkemiz arasındaki tarihî ilişkileri derinleştirmek için birlikte çalıştılar. ABD'nin Afrika'daki tek serbest ticaret anlaşmasını imzaladık" demiştir.⁹³

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli:

Chevron Phillips Chemical, ABD Körfez Kıyısında beklenen 8 milyar dolarlık ortak girişim petrokimya kompleksi projesine dair yatırım kararını (FID) erteledi. Projenin, Qatar Petroleum ile ortaklaşa olarak Temmuz 2019'da açıklanmıştı. Proje sayesinde 2 milyon mt/yıl craker ve 1 milyon mt/yıl yüksek yoğunluklu polietilen tesisi içerecek şekilde planlanmıştı. Projenin 2024 yılına ertelenmesi bekleniyor.⁹⁴

LUKOIL, Cairn Energy PLC ile Senegal Cumhuriyeti'ndeki RSSD (Rufisque, Sangomar ve Sangomar Deep) projesine %40'luk gelir elde etmek için 300 milyon dolarlık bir anlaşma imzaladı. Anlaşma ayrıca, üretimin başlamasından sonra 100 milyon USD'ye kadar Cairn Energy PLC'ye potansiyel bonus ödeme de sağlıyor. Şirketin tahminlerine göre, Sangomar sahasının geri kazanılabilir hidrokarbon rezervleri yaklaşık 500 milyon varil. Sahanın 2023 yılında, yılda 5 milyon ton ham petrol tasarlanan üretim seviyesiyle başlatılması planlanıyor.⁹⁵

• Ortadoğu:

Suriye'nin Kuzeyinde YPG/PYD tarafından yönetilen otonom bölge ile bir ABD şirketi olan Delta Crescent Energy LLC arasında ham petrol ticareti için bir anlaşma imzaladı. Suriye petrolünün çoğu, bölgede yaşayan Kürt kökenli Suriyeliler önderliğindeki Suriye Demokrat

Konseyi'nin kontrolü altındaki ülkenin kuzeydoğusunda yer alıyor. Ayrıca ABD'li firmanın Suriye'nin kuzeydoğusunda kalan petrol açısından zengin bölgesinin ihtiyaçlarının beşte birini karşılayacak iki modüler rafineri tedarik edeceğini söyledi.⁹⁶

TOTAL, Eni ve BP Mısır'ın Akdeniz kıyısına yakın olan Kuzey El Hammad bölgesinde bir gaz sahası keşfettiğini açıkladı. Gerçekleştirilen testlere göre sahanın 32M scf/gün üretim yapılabildiği öngörüldü. Ancak kuyu başına gelecekteki üretimin 100M scf/güne kadar çıkabileceği tahmin ediliyor. TOTAL, Kuzey El Hammad lisansında %25'lik, Eni ve BP'nin her biri %37,5 hisseye sahip. Eni ayrıca Mısır'ın Batı Çölü'ndeki Güney Batı Meleiha imtiyazında yeni petrol kaynakları keşfettiğini söyledi.⁹⁷

Mısır'ın Dışişleri Bakanı çarşamba günü yaptığı açıklamada, Mısır'ın yabancı petrol şirketlerine borçlarının bir önceki yıla göre 900 milyon dolardan haziran sonunda 850 milyon dolara düşüğünü söyledi.⁹⁸

Libya'nın Ulusal Petrol Şirketi (NOC) haziran ayında ham petrol ve gazdan yaklaşık 46 milyon ABD doları ihracat geliri elde etti. Düşen üretim, rafineriler, petrol sahaları ve limanlar yasa dışı abluka nedeniyle kapatıldığı için gelirlerde bu büyük düşüşe neden olmuştu. NOC Başkanı yaptığı açıklamada, Libya devletinin altı ay boyunca günlük petrol ve gaz üretiminde ağır kayıplar vermeye devam ettiğini belirtti. Yasa dışı petrol abluhasının ulusal ekonomi üzerinde etkileri olduğu ve Libyalıların yaşam standartlarına zarar verdi açıklamalarında bulundu.⁹⁹

Saudi Basic Industries Corporation (SABIC), İspanya'nın Cartagena'daki polikarbonat tesisini, dünyanın tamamen yenilenebilir enerji ile işletilen ilk büyük ölçekli kimyasal tesisi yapmak için anlaşma imzaladı. Elektrik şirketi Iberdrola, SABIC'e ait arazide 263.000 güneş panelinden oluşan 100 megavatlık güneş paneli tesisi kurmak için 70 milyon euro yatırım yapacak, bu sayede Avrupa'daki en büyük endüstriyel yenilenebilir enerji santrali konumuna gelecektir. Tesisin 2024 yılına kadar tamamen faaliyete geçmesi bekleniyor.¹⁰⁰

Suudi Arabistan Maliye Bakanlığı üç aylık bütçe performans raporuna göre, bu yılın ikinci çeyreğinde 29,12 milyar USD'lik açık verdi. Dünyanın en büyük petrol ihracatçısı petrol gelirlerinin ikinci çeyrekte yıllık %45 düşüşle 25,5 milyar USD ulaşırken, toplam gelirler %49 düşüşle 36 milyar USD geriledi.¹⁰¹

Irak'ın ham petrol ihracatı temmuz ayında arttı. Basra ve diğer terminallerinden temmuz ayında yapılan ihracat verilerine göre ortalama 2.75 milyon varil/gün oldu. Verilere göre Irak temmuz ayında, haziran'a göre 50.000 varil/gün üretim artışı gerçekleştirdi. OPEC+ anlaşması gereği Irak'ın, üretimi 1.06 milyon varil/gün azaltması bekleniyordu. Temmuz rakamları Irak'ın hala çok daha fazlasını ihraç ettiğini gösteriyor.¹⁰²

İrak'ın güçlü El Fetih koalisyonu, hükûmeti ülkede yaşanan elektrik kesintileri ve bundan dolayı ortaya çıkan protestolar karşısındaki sorunları çözmeye çağırdı. Al-Sumaria web sitesinde yapılan açıklamaya göre, İran ile uyumlu El Fetih koalisyonu yetkililere elektrik sorunlarını çözmek için "acil adımlar" atılması gerektiğini bildirdi.¹⁰³

İrak'ta hem doğal gaz hem de yakıtla çalışan bir enerji santrali projesi olan Dhi Qar Kombine Çevrim Enerji Santrali tamamlandığında 750 mw kurulu güce sahip olacak. Yapılan açıklamada, GE ve Irak Elektrik Bakanlığı ile yürütülen proje işletmeye alındı. Dhi Qar eyaleti 500 mw'lık ek bir enerjiye daha ulaşma fırsatı buldu denildi.¹⁰⁴

İrak Petrol Bakanlığı çarşamba günü yaptığı açıklamada, Basra'nın güney bölgesinde günde 55.000 varil işletme kapasiteli rafineri inşa etmek için JGC Corp ile bir sözleşme imzaladığını bildirdi. Rafinerinin maliyetinin 4 milyar USD olacağı tahmin ediliyor.¹⁰⁵

İran hükûmeti, sübvansiyonlu yakıt kullanmadıkları sürece ülkedeki endüstriyel ölçekli santrallerin tesislerinde Bitcoin madenciliği işletilmesine izin verecek bir kararı onayladı. İran hükûmeti daha önce Bitcoin madenciliğini Temmuz 2019'da onaylanmış ve 1.000 adet işletme lisansı vermişti.¹⁰⁶

Kuveyt Entegre Petrol Endüstrisi A.Ş. (KIPIC) salı günü yaptığı açıklamada, el-Zour rafinerisini besleyecek olan gaz hattının faaliyete geçtiğini duyurdu. Kuwait Petroleum Corporation'ın (KPC) bir yan kuruluşu olan KIPIC, etkinliğin rafineriyi çalıştıracak olan gaz hattına giren bir hidrokarbon beslemesi ile rafinerideki faaliyetlerin kademeli olarak başlatılması yolunda önemli bir kilometre taşı olduğunu söyledi.¹⁰⁷

Birleşik Arap Emirlikleri'ne ait ADNOC, eylül ayı ham petrol üretimini tüm kategorilerde %5 azaltacak.¹⁰⁸

Umman Petrol Bakanlığı, ekim ayında yüklenen tedarikler için kargonun %20 civarında eksilttiğini bildirdi. Tahsislerdeki kesintiler, Umman'ın OPEC+ kotasına uymaya çalışmasının bir sonucu olarak değerlendiriliyor.¹⁰⁹

■ DİPNOTLAR

- 1 <https://www.amerikaninsesi.com/a/suriyenin-yaralari-giderek-derinlesiyor/5523957.html>
- 2 <http://en.people.cn/n3/2020/0730/c90000-9716305.html>
- 3 <https://english.alaraby.co.uk/english/news/2020/7/29/us-imposes-sanctions-on-teenage-son-of-syrias-assad>
- 4 <https://syrianobserver.com/EN/news/59465/rami-makhlouf-after-losing-cham-holding-they-want-everything.html>
- 5 <https://www.globalconstructionreview.com/news/russia-help-build-hagia-sophia-replica-syria-rebuk/>
- 6 <https://www.inherentresolve.mil/Releases/News-Releases/Article/2295015/transcript-col-myles-caggins-press-conference-with-syrian-defense-force/>
- 7 <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/07/us-oil-company-deal-syria-kurds-kobani-turkey-russia-sdc-sdf.html>
- 8 <https://syrianobserver.com/EN/news/59456/bomb-attack-kills-8-injures-17-civilians-in-ras-al-ayn.html>
- 9 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rasulaynda-arife-gunu-teror-saldirisi/1927548>
- 10 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-ve-fransa-suriyede-ypg-pkkli-teroristlere-silahli-egitim-vermeyi-surduruyor/1925867>
- 11 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/egypt-sends-forces-to-syria-for-assad-regime/1927275>
- 12 <https://www.syriahr.com/en/177348/>
- 13 <https://www.syriahr.com/en/177443/>
- 14 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-ta-haziran-2021de-erken-secim-yapilacak/1928610>
- 15 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/71f3b9bc-a431-4055-8fcb-a2540bcc601e>
- 16 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/5a3d5eeb-03cc-450b-a1bb-7187404c918e>
- 17 <https://www.middleeastmonitor.com/20200730-iraq-pm-instructs-security-forces-to-protect-peaceful-protesters/>
- 18 <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogan-liderlerle-bayramlasti/1929075>
- 19 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-bir-askeri-usse-fuze-atildi-digerinde-patlama-yasandi/1924430>
- 20 <https://www.middleeastmonitor.com/20200730-iraq-sends-reinforcements-to-syria-border-after-daesh-attack/>
- 21 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/99258947-bb09-4278-8885-a19b713a3e8b>
- 22 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/4d99ade8-74f3-40bf-86a3-64b8324bd22b>
- 23 <https://www.middleeastmonitor.com/20200730-iraq-560-killed-in-anti-government-protests-since-october/>

- 24 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bagdat-ta-hukümet-karsiti-gosteriler-yeniden-alevlendi-2-olu/1923442>
- 25 <https://www.middleeastmonitor.com/20200727-iraq-two-protesters-die-after-clashes-with-police-in-baghdad/>
- 26 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/0ee8b3c2-ab7f-4c69-9c2e-7edce74315c1>
- 27 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/fb2360a0-9ad9-4385-ad0c-114a883d178f>
- 28 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/posts/3504468766253432>
- 29 <https://www.facebook.com/523275694710473/videos/1397357880469320>
- 30 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/posts/3500466373320338>
- 31 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/18362-salihi-petrol-bakani-ile-biraraya-geldi.html>
- 32 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/18356-kerkuk-te-8-deas-mensubu-yakalandi.html>
- 33 <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turk-kizilay-kerkuk-te-550-gocmen-aileye-kurban-eti-dagitti/1929023>
- 34 <https://www.haberturk.com/turk-kizilay-irak-taki-ihiyac-sahipleri-icin-300-buyukbas-kurban-kesim-islemine-basladi-2760581>
- 35 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/18410-turkiye-den-irak-a-240-ton-oksjen-destegi.html>
- 36 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/18429-kerkuk-te-son-24-saatte-9-kisi-daha-koronavirus-nedeniyle-hayatini-kaybetti.html>
- 37 <https://www.arabnews.com/node/1710921/saudi-arabia>
- 38 <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/07/intel-saudi-arabia-back-egypt-position-libya-hifter.html>
- 39 <https://www.khaleejtimes.com/region/mena/saudi-arabia-foreign-minister-discusses-libya-with-algerian-tunisian-leaders>
- 40 <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/07/29/hajj-age-coronavirus-sterilised-pebbles-face-masks-no-touching/>
- 41 <https://www.nytimes.com/2020/07/26/world/middleeast/iran-Ahmadinejad-Salman-letter.html>
- 42 <https://www.trthaber.com/haber/dunya/suudi-arabistan-butcesi-ilk-yari-yilda-382-milyar-dolar-acik-verdi-505495.html>
- 43 <https://www.nytimes.com/2020/07/30/sports/soccer/saudi-arabia-newcastle-united.html>
- 44 <https://tr.sputniknews.com/ortadogu/202008011042571623-bae-arap-dunyasindaki-ilk-nukleer-enerji-santralini-devreye-aldi/>
- 45 <https://tr.euronews.com/2020/08/01/turkiye-ye-somurgeci-hayaller-kurma-suclamas-bae-ve-turkiye-aras-nda-gerginlik-buyuyor>

- 46 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bae-basini-urdundeki-ogretmenler-sendikasi-krizini-sevincle-karsiladi/1926295>
- 47 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/nahda-hareketinden-baenin-milletvekillerine-para-dagittigi-iddiasi/1925646>
- 48 <https://www.trtspor.com.tr/videolar/katar-olimpiyat-oyunlarina-talip-oldu-41054.html>
- 49 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/katardan-suudi-arabistanin-dtonun-raporunu-istinafa-goturmesine-elestiri/1926826>
- 50 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-emir-meets-us-military-chief-in-doha/1923032>
- 51 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/umman-sultani-ile-katar-emiri-ikili-iliskileri-guclendirmeyi-gorustu/1925039>
- 52 <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogan-katar-emiri-al-sani-ile-gorustu/1927790>
- 53 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2912611&Language=en>
- 54 <https://gulfnnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-bans-direct-entry-of-citizens-from-seven-countries-including-india-pakistan-and-philippines-1.72909837>
- 55 <https://gulfnnews.com/world/mena/egypt-malicious-sides-target-ties-with-kuwait-1.72926659>
- 56 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2912493&Language=en>
- 57 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2912255&Language=en>
- 58 <https://gulfnnews.com/world/gulf/kuwait/kuwait-restricts-expatriate-childrens-residency-1.72906152>
- 59 <https://gulfnnews.com/world/gulf/kuwait/covid-19-250-expat-teachers-in-kuwait-quit-since-outbreak-1.72822321>
- 60 <https://gulfnnews.com/world/gulf/oman/oman-number-of-expats-drops-significantly-1.72840536>
- 61 <https://gulfnnews.com/world/gulf/oman/over-56000-indian-expats-bid-adieu-to-oman-due-to-covid-19-1.72941975>
- 62 <https://timesofoman.com/article/3017545/oman/government/foreign-ministrys-secretary-general-holds-virtual-meeting-with-turkish-deputy-fm>
- 63 <https://www.bna.bh/en/BahraincommendsSaudieffortstoreactivateRiyadhAgreementonYemen.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDiFYnnVwR9BVxZ3J9aT5Tdc%3d>
- 64 <https://www.bna.bh/en/HMKingissuesroyaldecreepardoninganumberofinmates.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDrWf2NFHCzE6mTbWvf3umX4%3d>
- 65 <https://gulfnnews.com/world/gulf/bahrain/bahrain-resumes-accepting-requests-for-new-work-permits-1.72909826>
- 66 <http://www.gdnonline.com/Details/838994/Bahrain-to-launch-major-hydroponics-project>

- ⁶⁷ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suudi-arabistandan-yemen-hukümetini-yeniden-sekillendirme-plani/1925242>
- ⁶⁸ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemende-bae-destekli-guney-gecis-konseyi-ozerklikten-vazgecti/1925630>
- ⁶⁹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemen-cumhurbakani-hadi-adene-yeni-vali-ve-emniyet-muduru-atadi/1925641>
- ⁷⁰ <https://www.middleeastmonitor.com/20200730-ex-yemen-minister-accuses-presidency-of-handing-over-aden-to-separatists/>
- ⁷¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemen-basbakani-abdulmelik-yeni-hukümeti-kurmakla-gorevlendirildi/1926455>
- ⁷² <https://www.milliyet.com.tr/dunya/sisi-esad-ittifakini-aa-duyurdu-misir-suriyeye-asker-gonderdi-6272003>
- ⁷³ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misirda-kovid-19-nedeniyle-son-24-saatte-40-kisi-yasamini-yitirdi/1922538>
- ⁷⁴ <https://www.arabnews.com/node/1714146/middle-east>
- ⁷⁵ <https://www.middleeasteye.net/news/egypt-warns-turkey-could-encroach-its-waters-over-seismic-survey>
- ⁷⁶ <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/07/egypt-arms-deal-russia-fighter-jets-united-states-sanctions.html>
- ⁷⁷ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-ordusu-sirte-ve-cufradaki-hafter-guclerine-yeni-sevkiyatlar-yapildigini-acikladi/1929681>
- ⁷⁸ <https://www.aa.com.tr/en/africa/haftar-and-israel-from-animosity-to-alliance-/1924585>
- ⁷⁹ <https://www.libyaobserver.ly/news/haftar-asks-washington-intervention-stop-support-libyas-gna>
- ⁸⁰ <https://www.hurriyetdailynews.com/turkey-condemns-uaes-malicious-acts-in-libya-157041>
- ⁸¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-ulusal-petrol-kurumu-hafter-milisleri-ucak-yakitina-el-koydu/1926468>
- ⁸² <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-meclis-baskani-gannusi-yeniden-guvenoyu-aldi-/1927565>
- ⁸³ <https://www.tap.info.tn/en/Portal-Politics/12935672-president-of>
- ⁸⁴ <https://www.tap.info.tn/en/Portal-Politics/12942224-next-government>
- ⁸⁵ <https://www.haberler.com/tunus-tan-libya-hukümetine-destek-vurgusu-13463264-haberi/>
- ⁸⁶ <https://www.schengenvisa.info.com/news/eu-to-remove-algeria-from-its-list-of-safe-third-countries/>
- ⁸⁷ <https://www.middleeastmonitor.com/20200728-saudi-fm-on-surprise-visit-to-algeria/>
- ⁸⁸ <https://www.middleeastmonitor.com/20200803-algeria-says-to-investigate-actions-targeting-stability/>

- 89 <https://northafricapost.com/42714-libyan-protagonists-in-morocco-algeria-desperately-looking-for-a-spotlight.html>
- 90 <https://www.morocoworldnews.com/2020/03/296727/coronavirus-a-timeline-of-covid-19-in-morocco/>
- 91 <https://www.europapress.es/nacional/noticia-vox-pide-mas-gasto-defensa-hacer-frente-crecimiento-militar-marruecos-argelia-20200802102236.html>
- 92 <https://www.mapnews.ma/en/actualites/politics/fm-reaffirms-moroccos-conviction-solution-crisis-libya-can-only-be-libyan-and>
- 93 <https://www.morocoworldnews.com/2020/07/312226/ambassador-morocco-and-south-africa-must-cooperate-for-a-better-africa/>
- 94 https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/petrochemicals/073120-cp-chem-delays-fid-on-usgc-petrochemical-jv-with-qatar-petroleum?utm_source=social&utm_medium=twitter&utm_term=plattspetchems&utm_content=b87ca1de-be39-4f84-a329-909fe8515ad6&utm_campaign=hootsuitepost
- 95 <https://www.euro-petrole.com/lukeoil-enters-hydrocarbon-production-project-in-the-republic-of-senegal-n-i-20886>
- 96 <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Syrian-Kurds-Ink-Oil-Deal-with-US-Company.html>
- 97 https://seekingalpha.com/news/3595797-total-eni-bp-make-new-gas-discovery-offshore-egypt?utm_source=thomsonreuters.com&utm_medium=referral
- 98 <https://www.reuters.com/article/us-egypt-energy/egypts-arrears-to-oil-firms-down-to-850-million-at-end-june-idUSKCN24U13Y>
- 99 <https://oglinks.news/libya/news/s-noc-records-lowest-export-revenue-of-2020>
- 100 <https://english.mubasher.info/news/3675195/SABIC-to-power-its-polycarbonate-facility-in-Spain-by-renewable-energy/>
- 101 [https://www.reuters.com/article/saudi-economy-budget/saudi-arabia-posts-29-bln-deficit-in-q2-as-oil-revenues-slump-idUSD5N2BF02K#:~:text=DUBAI%2C%20July%2028%20\(Reuters\),ministry%20quarterly%20budget%20performance%20report.](https://www.reuters.com/article/saudi-economy-budget/saudi-arabia-posts-29-bln-deficit-in-q2-as-oil-revenues-slump-idUSD5N2BF02K#:~:text=DUBAI%2C%20July%2028%20(Reuters),ministry%20quarterly%20budget%20performance%20report.)
- 102 <https://www.msn.com/en-gb/money/other/iraq-increases-oil-exports-in-july-pumps-above-opeplus-target/ar-BB17mDWk>
- 103 <https://monitoring.bbc.co.uk/country/IRQ?preview=true>
- 104 <https://www.enka.com/four-gas-turbines-were-put-into-operation-at-dhi-qar-power-plant/>
- 105 <https://www.reuters.com/article/us-iraq-oil-refineries/iraq-to-sign-4-billion-oil-refinery-contract-with-jgc-says-oil-ministry-idUSKCN24U2KO>
- 106 <https://bitcoinexchangeuide.com/iranian-govt-approves-industrial-crypto-mining-by-power-plants-in-the-country/>

- ¹⁰⁷ <https://uk.reuters.com/article/kuwait-alzour/kuwait-kipic-starts-operation-of-gas-line-feeding-al-zour-state-news-agency-idUKD5N2DK029>
- ¹⁰⁸ <https://www.hellenicshippingnews.com/uaes-adnoc-to-cut-september-crude-oil-nominations-by-5-for-all-grades-source/>
- ¹⁰⁹ https://www.argusmedia.com/en/news/2128274-oman-to-cut-october-crude-allocations-by-20pc?utm_campaign=Oktopost-2020-free-news-crude-oil&utm_content=Oktopost-twitter&utm_medium=social&utm_source=twitter&utm_term=crude-oil